

ประโยค ป.ธ. ๓
สัมพันธ์ไทย
สอบ วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

เอกสุมี หิ สมเย ทหเร จ สามเณเร จ อตุตโน ฐมาจริยาน์เขว
จิวัรรชนาทีนิ เวชยาวจจานิ กรโณเต ทิสฺวา เอกจุเจ เถรา จินฺตยีสฺ มยฺปิ
พยุชนสมเย กุสลา อมหากเมว กิจฺจิ นคฺติ ยนฺนุน มยฺ สตุถารํ
อุปสงฺกมิตฺวา เอวํ วเทฺยยาม มยฺ พยุชนสมเย กุสลา อณฺเณสํ สนฺติเก
ฐมํ อุกฺคณฺหิตฺวาปิ อิมํ สนฺติเก อโสเรตฺวา มา สขุณฺณยิตฺถาติ
ทหฺรสามเณเร อาณานิเปตฺวาติ เอวํ หิ อมหากํ ลากสฺสกาโร วาฏฺฐิสฺสตีติ ฯ
เต สตุถารํ อุปสงฺกมิตฺวา ตถา วทิสฺส ฯ สตุถา เตสํ วจฺนํ สุตฺวา อิมํสุมี
สาสเน ปเวณฺวิเสเนว เอวํ วตฺตุํ ลภติ อิมํ ปน ลากสฺสการนิสฺสิตาติ ฉตฺวา
อหํ ตุมฺहे วาฏฺกรณฺมคฺเตน สาธฺรูปาติ น วทามิ ยสฺส ปเนเต อิสฺสาทโย
ฐมา อรหฺตมคฺเคน สมฺมจฺฉินฺนา เอโสเอว สาธฺรูโปติ วตฺวา อิมา
คทา อภาสิ

น วาฏฺกรณฺมคฺเตน	วณฺณโปกฺขรตฺยา วา
สาธฺรูโป นโร โหติ	อิสฺสุเก มจฺฉวี สโจ
ยสฺส เจตํ สมฺมจฺฉินฺนํ	มุลจฺฉนํ สมฺมทํ
ส วนฺตโทโส เมธวี	สาธฺรูโปติ วุจฺจตีติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธไทย

หิ ศัพท์ วิตุตถาโรตถ เอกสฺมี วิเสสน ของ สมเย ๆ กาลสตุตฺมี ใน จินตยีสฺ เถรา สยกตฺตา ใน จินตยีสฺ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก ทหเร ก็ดี สามณเระ ก็ดี อวุตตกมฺม ใน ทิสฺวา จ สองศัพท์ ปทสมฺมจฺยชฺชุตฺต เข้ากับ ทหเร และ สามณเระ อตฺตโน สามีสมฺพนฺธ ใน ฐมาจริยานํ ๆ สมฺปทาน ใน กโรนฺเต เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ ฐมาจริยานํ จีวรฺรชนาทีนิ วิเสสน ของ เวชฺยาวจฺจานิ ๆ อวุตตกมฺม ใน กโรนฺเต ๆ วิเสสน ของ ทหเร และ สามณเระ ทิสฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน จินตยีสฺ เอกจฺเจ วิเสสน ของ เถรา

“มยฺ สยกตฺตา ใน อมฺห ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก ปี ศัพท์ อเปกฺขชฺชุตฺต เข้ากับ มยฺ พุณฺณชนสมเย ภินฺนาธาร ใน กุสฺลา ๆ วิกตฺติกตฺตา ใน อมฺห,

ผลฺล สยกตฺตา ใน นตฺติ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก อมฺหากํ สมฺปทาน ใน นตฺติ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ อมฺหากํ ภินฺนํ วิเสสน ของ ผลฺล, ชนฺนุน ศัพท์ ปริกฺกปฺปชฺชุตฺต มยฺ สยกตฺตา ใน วเทยฺยาม ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก สตฺถาโร อวุตตกมฺม ใน อุปสงฺกมิตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วเทยฺยาม เอว กิริยาวิเสสน ใน วเทยฺยาม

“(ภนฺเต อาลปฺน) มยฺ สยกตฺตา ใน อมฺห ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก พุณฺณชนสมเย ภินฺนาธาร ใน กุสฺลา ๆ วิกตฺติกตฺตา ใน อมฺห,

คฺคฺมฺเห สยกตฺตา ใน อาณฺาเปถ* ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก (หรือสัมพันธว่า คฺคฺมฺเห เหตุกตฺตา ใน อาณฺาเปถ ทหฺรสามณเระ การิตกมฺม ใน อาณฺาเปถ ๆ อาขยาตบถ เหตุกตฺตฺวาจก)

* อาณฺาเปติ มีความเห็นหลายนัย เช่น อาณฺ = เปสเน (ส่งไป, ส่ง, บังคับ) + ณฺาเป + ติ หรือ อา + ณฺา(ฐ) + ณฺาเป + ติ เป็นเหตุกตฺตฺวาจก อีกนัยหนึ่ง อา + ณฺาเป + ณฺา + ติ เป็นกตฺตฺวาจก

‘คุมเห สยกตฺตา ใน สขฺฌายิตฺถ มา ศัพท์ ปฏิเสธ ใน สขฺฌายิตฺถ ๑
อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก อณฺเณสํ วิเสสน ของ ภิกฺขุณฺํ ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน
สนฺติเก ๑ วิสยาธาร ใน อุกฺคณฺหิตฺวา ฅมฺมํ อวฺตตกมฺม ใน อุกฺคณฺหิตฺวา ๑
ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน อโสธฺเตว ปิ ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ อุกฺคณฺหิตฺวา
อิมํ วิเสสน ของ ภิกฺขุณฺํ ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน สนฺติเก ๑ วิสยาธาร ใน
อโสธฺเตว ๑ ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน สขฺฌายิตฺถ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาณานิเปต
ทหฺรสามเณเร อวฺตตกมฺม ใน อาณานิเปต อิติ ศัพท์ สรุปร ใน เหว,

หิ ศัพท์ วาภฺยารมฺภ ลากสทฺถาโร สยกตฺตา ใน วาฏฺฐิสฺสตี ๑
อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก เหว ศัพท์ ปการตฺถ อมฺหากํ สมฺปทาน ใน
วาฏฺฐิสฺสตี อิติ ศัพท์ อาการ ใน จินฺตยีสํ ๑

เต วิเสสน ของ เถรา ๑ สยกตฺตา ใน วทีสํ ๑ อาขุยาตบถ
กตฺตฺวาจก สดฺธารํ อวฺตตกมฺม ใน อุปฺสงฺกมิตฺวา ๑ ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน วทีสํ
ตถา กิริยาวิเสสน ใน วทีสํ ๑

สทฺธา สยกตฺตา ใน อภาสี ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก เตสํ วิเสสน
ของ เถรานํ ๑ สามีสมฺพนฺธ ใน วณฺํ ๑ อวฺตตกมฺม ใน สุตฺวา ๑
ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน ฅตฺวา

“โกจิ สยกตฺตา ใน ลกฺติ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก อิมสฺมึ วิเสสน
ของ สาสเน ๑ ภินฺนาธาร ใน ปเวณิ- ปเวณิวิเสสน กรณ ใน ลกฺติ เหว ศัพท์
อวฺธารณ เข้ากับ ปเวณิวิเสสน เหว กิริยาวิเสสน ใน วตฺตํ ๑ ฅมฺมตฺถสมฺปทาน
ใน ลกฺติ,

ปน ศัพท์ วิเสสโชนก อิม วิเสสน ของ ภิกฺขุ ๑ สยกตฺตา ใน
โหนฺติ ๑ อาขุยาตบถ กตฺตฺวาจก ลากสทฺถการณิสฺสตี วิกิตฺกตฺตา ใน โหนฺติ
อิติ ศัพท์ อาการ ใน ฅตฺวา ๑ ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน วตฺวา

“อหํ สยกตฺตา ใน วทามิ น ศัพท์ ปฏิเสธ ใน วทามิ ๑ อาขุยาตบถ
กตฺตฺวาจก ฅมฺเห อวฺตตกมฺม ใน วทามิ วาภฺยกรณมตฺเตน วิเสสน ของ
การณ ๑ เหตุ ใน วทามิ สาธฺรูปา สรุปร ใน อิติ ๑ ศัพท์ อาการ ใน
วทามิ,

ปน ศัพท์ ปกขนฺตรโชตก ธมฺมา วุตฺตกมฺม ใน สมุจฺฉินฺนา
 ปุคฺคลสฺส ฉฏฺฐีอนภิทกฺคตา ใน สมุจฺฉินฺนา ๆ กิตฺตท กมฺมวาทก ชสฺส
 วิเสสน ของ ปุคฺคลสฺส เอเต กิํดี อิสฺสาทโย กิํดี วิเสสน ของ ธมฺมา
 อรหตฺตมคฺเคน กรณ ใน สมุจฺฉินฺนา,

เอโส วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๆ สยกตฺตา ใน โหติ ๆ อาขุยาตฺตท
 กตฺตวาทก เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ เอโส สาธฺรูโป วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ
 อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อภาสิ อิม่า วิเสสน
 ของ คาถา ๆ อวุตฺตกมฺม ใน อภาสิ

นโร สยกตฺตา ใน โหติ ๆ อาขุยาตฺตท กตฺตวาทก
 น ศัพท์ ปฏิเสธนคฺคต วาฏกรณมตฺเตน วิเสสน ของ
 การณณ ๆ กิํดี วณฺณโปกฺขรตฺยา กิํดี เหตุ ใน
 โหติ วา สองศัพท์ ปทวิกปฺปตฺถ เข้ากับ
 วาฏกรณมตฺเตน การณณ และ วณฺณโปกฺขรตฺยา
 สาธฺรูโป วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ อิสฺสุทฺธิ กิํดี มจฺฉนฺรี กิํดี
 สโร กิํดี วิเสสน ของ นโร,

จ ศัพท์ ปกขนฺตรโชตก อิสฺสาทิตฺตสชาตํ
 วุตฺตกมฺม ใน สมุจฺฉินฺนํ และ สมุหตํ ปุคฺคลสฺส
 ฉฏฺฐีอนภิทกฺคตา ใน สมุจฺฉินฺนํ และ สมุหตํ กิริยา
 สองบท กิตฺตท กมฺมวาทก ชสฺส วิเสสน ของ
 ปุคฺคลสฺส เอตํ วิเสสน ของ อิสฺสาทิตฺตสชาตํ
 มุลมจฺฉนํ วิกตฺติกมฺม ใน กตฺวา ๆ กิริยาวิเสสน ใน
 สมุหตํ,

โส กิติ วนุตโทโส กิติ เมธาวิ กิติ วิเสสน
 ของ ปุคฺคโล ๆ วุตตกมฺม ใน วุจฺจติ มยา อนภิตกตฺตา
 ใน วุจฺจติ ๆ อาขยาตบต กมฺมวาทก สาธุรูปโป สรูป
 ใน อิติ ๆ ศัพท์ อาการ ใน วุจฺจติ อิติ ศัพท์ สรูป
 ใน อิมมา คาลา ฯ

ประโยค ป.ธ. ๓
 สัมพันธ์ไทย
 สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๕

เตสุ (ภิกขุสุ) เอโก เตปิฏกคฺเชโร ฌมฺมํ โอสารสฺสี เอโก กเถสิ ฯ
 เอกเทวดาปิ สาธุการํ น อทาสี ฯ เต อาหํสุ คุวํ อาวุโส ฌมฺมสฺสวานทิวเส
 อิมสฺมี วณสณฺเฑ เทวดา มหฺนฺเตน สทฺเทน สาธุการํ เทนฺตฺติ วเทสิ
 กิณฺณามะคฺคฺติ ฯ ภนฺเต อณฺเฑสุ ทิวเสสุ เอวํ โหติ อชฺช ปน น ชานามิ
 กิเมคฺคฺติ ฯ เตนฺหิ อาวุโส คุวํ ดาว ฌมฺมํ กเถหิตฺติ ฯ โส วิชฺณี กเหตฺวา
 อาสเน นิสฺสินฺโน ตเมว คาลํ วเทสิ ฯ เทวดา มหฺนฺเตน สทฺเทน
 สาธุการมกํสุ ฯ อถ เนสํ ปรีวารภิกขุ อุชฺฌายีสุ อิมสฺมี วณสณฺเฑ เทวดา
 มุโขโลกเนน สาธุการํ ททฺนฺติ เตปิฏกภิกขุสุ เอคคํ ภณฺเนเตสุปิ กิณฺจ
 ปสฺสณมคฺคฺติ อวตฺวา เอเกน มหฺลลคฺคฺเตเรน เอกคฺคาถาย กถิตาย
 มหาสทฺเทน สาธุการํ ททฺนฺตฺติ ฯ เต วิหารปี กนฺตฺวา สตฺถุ คมคฺคํ
 อาโรเจสุ ฯ สตฺถา นาหํ ภิกขเว โย พหุํ อุคฺคณฺหาติ วา ภาสติ วา ตํ
 ฌมฺมธโรติ วทามิ โย ปน เอกปี คาลํ อุคฺคณฺหิตฺวา สจฺจานิ ปฏฺวิวิณฺณติ
 อยํ ฌมฺมธโร นามาคิ วตฺวา อิมํ คาทมาห

น ดาวดา ฌมฺมธโร	ยาวดา พหุ ภาสติ
โย จ อปปี สุตฺวาน	ฌมฺมํ กาเยน ปสฺสติ
ส เว ฌมฺมธโร โหติ	โย ฌมฺมํ นปฺปมชฺชตฺติ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธ์ไทย

เตปีฏกตฺเถโร สยกคฺตา ใน โอสาเรสี ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก เตสุ วิเสสน ของ ภิกฺขุสุ ๆ นิพุธารณ ใน เอโก เตปีฏกตฺเถโร ๆ นิพุธารณีย เอโก วิเสสน ของ เตปีฏกตฺเถโร ฌมฺมํ อวุตฺตกมฺม ใน โอสาเรสี, เอโก วิเสสน ของ เตปีฏกตฺเถโร ๆ สยกคฺตา ใน กเถสี ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก (ฌมฺมํ อวุตฺตกมฺม ใน กเถสี) ๆ

ปี ศัพท์ อเพกฺขตฺถ เข้ากับ เอกเทวดา ๆ สยกคฺตา ใน อทาสี น ศัพท์ ปฏิเสธ ใน อทาสี ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก สาธุการํ อวุตฺตกมฺม ใน อทาสี ๆ

เต วิเสสน ของ เตปีฏกตฺเถรา ๆ สยกคฺตา ใน อาหํสุ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก "อาวุโส อาลปนํ ตวํ สยกคฺตา ใน วเทสี ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก เทวดา สยกคฺตา ใน เทนฺติ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก ฌมฺมํสุสวนทิวเส กาลสคฺคํ ใน เทนฺติ อิมํสุมี วิเสสน ของ วณฺณเจฏฺฐ วิสยาธาร ใน เทวดา มหนฺเตน วิเสสน ของ สทฺทเทณ ๆ กรณ ใน เทนฺติ สาธุการํ อวุตฺตกมฺม ใน เทนฺติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน วเทสี, กิ กิํดี เอตํ กิํดี วิเสสน ของ การณ์ ๆ ลิงฺคตฺถ นาม ศัพท์ สณฺญาโชตก เข้ากับ กิ อิติศัพท์ อาการ ใน อาหํสุ ๆ

(โส วิเสสน ของ เอกุทานตฺเถโร ๆ สยกคฺตา ใน อาห ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก) "ภนฺเต อาลปนํ การณ์ สยกคฺตา ใน โหติ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก อณฺเวยสุ วิเสสน ของ ทิวเสสุ ๆ กาลสคฺคํ ใน โหติ เอวํ วิเสสน ของ การณ์,

ปน ศัพท์ วิสสโชตก อหํ สยกคฺตา ใน ชานามิ น ศัพท์ ปฏิเสธ ใน ชานามิ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก อหํ กาลสคฺคํ ใน ชานามิ "กิ กิํดี เอตํ กิํดี วิเสสน ของ การณ์ ๆ ลิงฺคตฺถ อิติ ศัพท์ อาการ ใน ชานามิ

อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๑

(แต่ วิเศษน ของ เตปิฏกคฤเระ ๑ สยกคฤดา ใน อาหํสุ ๑ อาชยาตบท กตฺตฺวาจก) "อาวุโส อาลปน เตนหิ ศัพท์ วิภคติปฏิรูปก ตรี สยกคฤดา ใน กเถหิ ๑ อาชยาตบท กตฺตฺวาจก ตาว กิริยาวิเศษน ใน กเถหิ ฌมฺมํ อวุตฺตกมฺม ใน กเถหิ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาหํสุ ๑

โส วิเศษน ของ เอกุทานคฤเระ ๑ สยกคฤดา ใน วเทสิ ๑ อาชยาตบท กตฺตฺวาจก วิชนํ อวุตฺตกมฺม ใน กเถวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน นิสินโน อาสเน อุปสัเลสิการ ใน นิสินโน ๑ วิเศษน ของ เอกุทานคฤเระ ตํ วิเศษน ของ คาลํ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ ตํ คาลํ อวุตฺตกมฺม ใน วเทสิ ๑

เทวตา สยกคฤดา ใน อกํสุ ๑ อาชยาตบท กตฺตฺวาจก มหนฺเตน วิเศษน ของ สทฺเทน ๑ กรณ ใน อกํสุ สารุการํ อวุตฺตกมฺม ใน อกํสุ ๑

อด กาลสคฺตมํ ใน อุชฺฌายีสุ ปริวารภิกฺขุ สยกคฤดา ใน อุชฺฌายีสุ ๑ อาชยาตบท กตฺตฺวาจก เนลํ วิเศษน ของ เตปิฏกคฤเระนํ ๑ สามีสมนุทฺธ ใน ปริวารภิกฺขุ

"เทวตา สยกคฤดา ใน ททฺนติ สองบท กิริยาสองบท อาชยาตบท กตฺตฺวาจก อิมสฺมํ วิเศษน ของ วนสฺสเท ๑ วิสยธาร ใน เทวตา มุโขโลกเนน กรณ ใน ททฺนติ สารุการํ อวุตฺตกมฺม ใน ททฺนติ,

เตปิฏกภิกฺขุสุ ลกฺขณ ใน ภณฺนเตสุ ๑ ลกฺขณกิริยา เอกตํ วิเศษน ของ ฌมฺมํ ๑ อวุตฺตกมฺม ใน ภณฺนเตสุ ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ภณฺนเตสุ กิจฺจํ ก็ดี ปสฺสณมตฺตํ ก็ดี วิเศษน ของ การณํ ๑ อวุตฺตกมฺม ใน อวตฺวา ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ปสฺสณมตฺตํ อวตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน ททฺนติ เอกคฺคาถาย ลกฺขณ ใน กถิตาย มหุลลคฤเระน อนภินิหิตคฤดา ใน กถิตาย ๑ ลกฺขณกิริยา เอกน วิเศษน ของ มหุลลคฤเระน มหาสทฺเทน กรณ ใน ททฺนติ สารุการํ อวุตฺตกมฺม ใน ททฺนติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อุชฺฌายีสุ ๑

เต วิเสสน ของ ปริวารภิกขุ ๆ สยกคฺตา ใน อาโรเจสุ ๆ อาชฺยาตบถ
กตฺตฺวาจก วิหารํ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน คนฺตฺวา ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺต เข้ากับ
วิหารํ คนฺตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาโรเจสุ สตฺถ สมฺปทาน ใน อาโรเจสุ
ตํ วิเสสน ของ อตฺถํ ๆ อวฺตฺตกมฺม ใน อาโรเจสุ ๆ

สตฺถา สยกคฺตา ใน อาห ๆ อาชฺยาตบถ กตฺตฺวาจก "ภิกฺขเว อาลปฺน
อหํ สยกคฺตา วทามิ น ศัพท์ ปฏิเสธ" ใน วทามิ ๆ อาชฺยาตบถ กตฺตฺวาจก,
โย วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๆ สยกคฺตา ใน อุคฺคณฺหาติ และ ภาสติ กิริยาสองบถ
อาชฺยาตบถ กตฺตฺวาจก พหุํ วิเสสน ของ ฐมฺมํ ๆ อวฺตฺตกมฺม ใน อุคฺคณฺหาติ
และ ภาสติ วา สองศัพท์ วาภฺยวิกปฺปตฺต เข้ากับ พหุํ ฐมฺมํ อุคฺคณฺหาติ และ
พหุํ ฐมฺมํ ภาสติ, ตํ วิเสสน ของ ปุคฺคลํ ๆ อวฺตฺตกมฺม ใน วทามิ 'ฐมฺมธโร
สฺรูป ใน อิติ ๆ ศัพท์ อาการ ใน วทามิ,

ปฺน ศัพท์ ปุคฺชนฺตรโศตฺก โย วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๆ สยกคฺตา
ใน ปฏิวิขฺมติ ๆ อาชฺยาตบถ กตฺตฺวาจก เอกํ วิเสสน ของ คาลํ ปี ศัพท์
อเปกฺขตฺต เข้ากับ เอกํ คาลํ อวฺตฺตกมฺม ใน อุคฺคณฺหิตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา
ใน ปฏิวิขฺมติ สจฺจานิ อวฺตฺตกมฺม ใน ปฏิวิขฺมติ, อหํ วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๆ
สยกคฺตา ใน โหติ ๆ อาชฺยาตบถ กตฺตฺวาจก ฐมฺมธโร วิคฺติกคฺตา ใน โหติ
นาม ศัพท์ สณฺณหาโศตฺก เข้ากับ ฐมฺมธโร อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตฺวา ๆ
ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาห อิมํ วิเสสน ของ คาลํ ๆ อวฺตฺตกมฺม ใน อาห

ปุคฺคโล สยกคฺตา ใน โหติ ๆ อาชฺยาตบถ

กตฺตฺวาจก น ศัพท์ ปฏิเสธนตฺถ" ตาวตา"

* สัมพันธ์เป็น ปฏิเสธนตฺถ ก็ได้

" สัมพันธ์เป็น "ปฏิเสธ ใน โหติ" ตามนัยในอรรถกถาก็ได้

" ตาวตา, ยาวตา ที่ขยายกิริยา สัมพันธ์ว่า "กิริยาวิเสสน" แต่ในที่นี้เป็นคุณศัพท์ของนาม ลง อาวฺนตฺ
ปัจจัย แทนเนื้อความว่า "มีปริมาณ", ต + อาวฺนตฺ = ตาวฺนตฺ, ย + อาวฺนตฺ = ยาวฺนตฺ (โมคคัลลาน ๒๒๐)
หรือ ลง วนฺตฺ ปัจจัย เป็น คาวฺนตฺ, ยาวฺนตฺ (รูปสัทธ ๓๖๕)

วิเสสน ของ การณเณ ๑ เหตุ ใน โหติ
 ฌมฺมโร วิกติกคฺตา ใน โหติ, ปุคฺคโล
 สยกคฺตา ใน ภาสติ ๑ อาขยาตบถ
 กตฺตฺวาจก ขาวตา วิเสสน ของ การณเณ ๑
 เหตุ ใน ภาสติ พหุ วิเสสน ของ ฌมฺม ๑
 อวฺตคกมฺม ใน ภาสติ, จ ศัพท์
 ปกฺขนฺตรโชตก โย วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๑
 สยกคฺตา ใน ปสฺสติ ๑ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก
 อปฺป วิเสสน ของ ฌมฺม ๑ อวฺตคกมฺม ใน สุตฺวาน
 ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺต เข้ากับ อปฺป สุตฺวาน
 ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปสฺสติ ฌมฺม อวฺตคกมฺม
 ใน ปสฺสติ กาเยน กรณ ใน ปสฺสติ, โส
 วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๑ สยกคฺตา ใน โหติ ๑
 อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก เว ศัพท์ ปทปฺปฺรณ ฌมฺมโร
 วิกติกคฺตา ใน โหติ, โย วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๑
 สยกคฺตา ใน ปมฺชฺชติ น ศัพท์ ปฏฺิเสธ ใน
 ปมฺชฺชติ ๑ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก ฌมฺม อวฺตคกมฺม
 ใน ปมฺชฺชติ อิติ ศัพท์ สรฺูป ใน อิมิ คาลํ ๑

ประโยค ป.ธ. ๓
 สัมพันธ์ไทย
 สอบ วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๖

โส หิ อายสุมา จุพปนถกัม จตุหิ มาเสหิ เอกัม คาลัม ปคุณัม กาคัม
 อสกุโกนตัม ตวั สาสเนปิ อภพโป กิหิโกคาปิ ปรีหิโน กิณเต อีธ วาเสน
 อีโต นิภขมสสุติ วิหารา นิภกขุติตวา ทวารัม ธเกสิ ฯ ภิกขุ กถัม
 สมุจฺจาเปสุม์ อาวุโส มหาปนถกตฺเถเรน อิทนฺนาม กตัม จีณาสวานํปี
 มณฺเฒ โกโธ อุปปชฺชตีติ ฯ สตุถา อากนฺตฺวา กาย นฺตฺถ ภิกขเว เอตฺรหิ
 กถาย สนนฺตฺสนฺนาติ ปุจฺจิตฺวา อิมาย นามาคี วุตฺเต น ภิกขเว จีณาสวานํ
 รากาทยิ กิเลสา อตฺถิ มม ปุตฺเตน ปน อตฺถปฺปรกฺขารตาย เจว
 ธมฺมปฺปรกฺขารตาย จ ตัม กตฺนฺติ วตฺวา อิมํ คาลมาห

ยสฺส ราโค จ โทโส จ   มาโน มกุโ จ ปาติโต

สาสโปริว อารคฺคา   ตมห์ พฺรุมิ พฺราหฺมณฺนติ ฯ

ตตฺถ อารคฺคาติ ยสฺเสเต รากาทยิ อยญจ ปฺรคฺคณฺมกฺขนลกฺขณเ
 มกุโ อารคฺคา สาสโป วิย ปาติตา ยถา สาสโป อารคฺเค น สนนฺตฺกฺจติ
 เอวํ จิตฺเต น สนนฺตฺกฺจนฺติ ตมห์ พฺราหฺมณํ วทามิตี อตฺถโ ๑

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

** หรือสัมพันธ์ว่า ก็ วิเสสน ของ ปโยชน ๆ สยกตฺตา ใน โหติ ๆ อาขุตาตบพ กตฺตฺวาจก เต สมปทาน ใน โหติ...

“อาวโส อาลปน กมัม วุตตกมฺม ใน กตฺ มหาปฺนถกตฺเถเรน
อนภิตกตฺตา ใน กตฺ ๑ กิตฺตท กมฺมวาทก อิทฺ วิเสสน ของ กมฺม
นาม ศัพท์ สลฺยาโชตก เข้ากับ อิทฺ,

โกโร สยกตฺตา ใน อุปฺปชฺชติ ๑ อาชฺยาตฺตท กตฺตฺวาทก
จีณาสวานํ สมฺปทาน ใน อุปฺปชฺชติ ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ
จีณาสวานํ มณฺเณ ศัพท์ สํสยตฺถ* อิติ ศัพท์ สรฺูป ใน กถํ ๑

สตุธา สยกตฺตา ใน อาห ๑ อาชฺยาตฺตท กตฺตฺวาทก อาคนฺตฺวา ปุพฺพ
กาลกิริยา ใน ปุจฺจิตฺวา “ภิกฺขเว อาลปน ตฺมฺเห สยกตฺตา ใน
อตฺถ ๑ อาชฺยาตฺตท กตฺตฺวาทก กาย วิเสสน ของ กถา นุ ศัพท์ ปุจฺจนตฺถ
เอตฺรหิ กาลสตุตฺตมิ ใน อตฺถ กถา กรณ ใน สนฺนินฺนา ๑ วิกิตฺกตฺตา ใน
อตฺถ อิติ ศัพท์ อาการ ใน ปุจฺจิตฺวา ๑ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วตฺวา

“มยฺ สยกตฺตา ใน อมฺห ๑ อาชฺยาตฺตท กตฺตฺวาทก อิมาย วิเสสน
ของ กถา นาม ศัพท์ สลฺยาโชตก เข้ากับ อิมาย กถา กรณ ใน
สนฺนินฺนา เอตฺรหิ กาลสตุตฺตมิ ใน อมฺห สนฺนินฺนา วิกิตฺกตฺตา ใน
อมฺห อิติ ศัพท์ สรฺูป ใน วจเน ๑ ลกฺขณ ใน วุตฺเต เตหิ วิเสสน
ของ ภิกฺขุหิ ๑ อนภิตกตฺตา ใน วุตฺเต ๑ ลกฺขณกิริยา

“ภิกฺขเว อาลปน กิเลสา สยกตฺตา ใน อตฺถิ ๑ อาชฺยาตฺตท
กตฺตฺวาทก น ศัพท์ ปฏฺิเสธฺนตฺถ** จีณาสวานํ สมฺปทาน ใน อตฺถิ
ราคาทโย วิเสสน ของ กิเลสา,

ปน ศัพท์ วิเสสโชตก กมัม วุตตกมฺม ใน กตฺ ปุตฺเตน
อนภิตกตฺตา ใน กตฺ ๑ กิตฺตท กมฺมวาทก มม สามิสมฺพนฺธ ใน ปุตฺเตน
อตฺถปฺปเรกฺขารตฺยา กิตฺติ ฌมฺมปฺปเรกฺขารตฺยา กิตฺติ เหตุ ใน กตฺ จ สอณฺศัพท์
ปทสมฺมจฺยตฺถ เข้ากับ อตฺถปฺปเรกฺขารตฺยา และ ฌมฺมปฺปเรกฺขารตฺยาเอว ศัพท์
อวธารณ เข้ากับ จ ศัพท์หน้า ตํ วิเสสน ของ กมฺม อิติ ศัพท์ อาการ

* หรือสัมพันธ์ว่า “มณฺเณ สํสยตฺถ เข้ากับ อุปฺปชฺชติ” ก็ได้

** หรือสัมพันธ์ว่า “น ศัพท์ ปฏฺิเสธ ใน อตฺถิ” ก็ได้

ใน วตุวา ๆ ปุพพกาลกิริยา ใน อาห อิม วิเสสน ของ คาลัม ๆ อวุตตกมม ใน อาห

ราโค กัถิ โทโส กัถิ มาโน กัถิ มกุโข กัถิ
วุตตกมม ใน ปาติโต ยสฺส วิเสสน ของ
ปุคฺคตสฺส ๆ จญฺจือนภิตกตฺตา ใน ปาติโต ๆ
กิตบถ เหตุกมฺมวจาก จ สัฬฺท ปทสมฺมุจฺยตฺถ
เข้ากับ ราโค, โทโส, มาโน และ มกุโข สาสโป
อุปมาลึงฺคตฺถ อิว สัฬฺท อุปมาโชตก เข้ากับ
อารกฺคา ปตนฺโต สาสโป อารกฺคา อปาทาน
ใน ปตนฺโต ๆ วิเสสน ของ สาสโป,

อหิ สยกตฺตา ใน พุริมิ ๆ อาขยาตบถ
กตฺตวจาก ตํ วิเสสน ของ ปุคฺคตํ ๆ อวุตตกมม
ใน พุริมิ พุราหฺมณฺ สมฺภาวน ใน พุริมิ อิติ
สัฬฺท สรูป ใน อิม คาลัม ๆ

ตตฺถ วิเสสน ของ ปเทสุ ๆ นิทฺธารณ ใน ปทสฺส อารกฺคา สรูป ใน
อิติ ๆ สัฬฺท อาทยตฺถ ใน ปทสฺส ๆ นิทฺธารณีย และ สามิสฺสมพฺนฺธ ใน อตฺถโก

กิลฺเลสา กัถิ มกุโข กัถิ วุตตกมม ใน ปาติตา ยสฺส วิเสสน ของ
ปุคฺคตสฺส ๆ จญฺจือนภิตกตฺตา ใน ปาติตา ๆ กิตบถ เหตุกมฺมวจาก
เอเต กัถิ รากาทยิ กัถิ วิเสสน ของ กิลฺเลสา อัย กัถิ ปฺรคฺคณมกฺขณลกฺขณเณ กัถิ
วิเสสน ของ มกุโข จ สอณฺสัฬฺท ปทสมฺมุจฺยตฺถ เข้ากับ เอเต รากาทยิ
กิลฺเลสา และ อัย ปฺรคฺคณมกฺขณลกฺขณเณ มกุโข อารกฺคา อปาทาน ใน
ปตนฺโต ๆ วิเสสน ของ สาสโป ๆ อุปมาลึงฺคตฺถ วิย สัฬฺท อุปมาโชตก
เข้ากับ อารกฺคา ปตนฺโต สาสโป,

ยสฺสเสเต รากาทยิ อยณฺจ ปฺรคฺคณมกฺขณลกฺขณเณ มกุโข อารกฺคา
สาสโป วิย ปาติตา วิวริย* ใน ยถา สาสโป อารกฺเค น สนฺติญฺจติ เหว

* อาจารย์บางท่าน ไม่ไขความ ให้แปลไปตามลำดับ โดยเฉพาะในประโยค เหว จิตฺเต
น สนฺติญฺจติ ก็ไม่ต้องเติม “ยสฺส ปุคฺคตสฺส” เพิ่มเข้ามา

จิตฺเต น สนฺติญฺจนฺติ ฯ วิวรรณ, สาสโป สยกตฺตา ใน สนฺติญฺจติ น ศัพฺพํ
 ปฏิเสธ ใน สนฺติญฺจติ ฯ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก ยถา ศัพฺพํ อุปมาโชตก
 อารกฺเข อุปสิเลสิกาธาร ใน สนฺติญฺจติ, เต วิเสสน ของ กิเลส* ฯ สยกตฺตา
 ใน สนฺติญฺจนฺติ น ศัพฺพํ ปฏิเสธ ใน สนฺติญฺจนฺติ ฯ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก
 เอวํ ศัพฺพํ อุปเมยฺยโชตก ยสฺส วิเสสน ของ ปุคฺคลสฺส** ฯ สามีสมฺพนฺธ ใน
 จิตฺเต ฯ พฺยาปิกาธาร ใน สนฺติญฺจนฺติ,

อหํ สยกตฺตา ใน วทามิ ฯ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก ตํ วิเสสน
 ของ ปุคฺคลํ ฯ อวฺตุตกมฺม ใน วทามิ พฺราหฺมณํ สมฺภาวน ใน วทามิ
 อิติ ศัพฺพํ สรฺูป ใน อตฺโถ ฯ ถึงคฺตฺถ ฯ

พระปิฎกโกศล มโนโร วัดปากน้ำ
 สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย
 ตรวจแก้.

---

* อาจารย์บางท่านใช้ “กิเลส” และ “มกฺโข” เป็นประธานทั้งในประโยค ปาติตา และประโยค
 สนฺติญฺจนฺติ พร้อมกันไปเลย

** ในการแปลแบบไม่ไขความ ไม่ต้องเติม “ยสฺส ปุคฺคลสฺส” เข้ามา

ประโยค ป.ธ. ๓
 สัมพันธ์ไทย
 สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ตสฺส (อปฺปุตฺตกเสฏฺฐิโน) กิร กาลกิริยํ สุตฺวา ราชา ปเสนทิโกสลโ
 อปฺปุตฺตํ สาปเตยฺยํ กสฺส ปาปฺณาตฺติ ปุจฺจิตฺวา รณฺโณติ สุตฺวา สตฺตหิ
 ทิวเสหิ ตสฺส เกหโต ธนํ ราชกฺลํ อภิหฺราเปตฺวา สตฺถุ สนนฺตํ อปฺปสงฺกมิตฺวา
 หนนฺท กุโธ นฺนํ ตวํ มหाराช อากจฺฉสิ ทิวาทิวสุสฺสาติ วุตฺเต อิทฺถ ฆนฺเต
 สวตฺถุณฺณํ เสฏฺฐิํ คหปติ กาลกโต ตมํ อปฺปุตฺตํ สาปเตยฺยํ ราชนฺเตปฺริ
 อภิหฺริตฺวา อากจฺฉามิตี อห ๑ สพฺพํ สุตฺเต อากตฺนเยเนว เวทิตพฺพํ ๑
 โส กิร สุวณฺณปาฎิยา นานคฺครสโกชเน อปฺปนีเต เหวรูปํ นาม มนุสฺสา
 ภูณฺชนฺติ กิํ ตมฺเห มยา สทฺธิํ อิมสฺมี เกเห เกลึ กโรธาคิ โภชเน อปฺปฏฺจิต
 เลทฺททฺทณฺฑาทิหิ ปหฺริตฺวา ปลาเปตฺวา อิทํ มนุสฺसानํ โภชนนฺติ กาณฺชาทํ
 พิลฺงคทฺตํ ภูณฺชนฺติ วตฺถยานจฺฉตฺเตสฺสปี มนาเปสฺส อปฺปฏฺจาปีเตสฺส มนุสฺเส
 เลทฺททฺทณฺฑาทิหิ ปหฺรณฺโต ปลาเปตฺวา สาณานิ ธาริตฺติ ชฺชชฺรรธเกน ยาติ
 ปณฺณจฺฉตฺเตน ธาริยมาเนนาติ เอวํ รณฺเณว อาโรจิตฺ สตฺถา ตสฺส ปุพฺพกมมํ
 กเถลึ ๑

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธ์ไทย

กิริ ศัพท์ อนุสฺสวณฺตฺ ราชฯ สยกตฺตา ใน อาห ๆ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก ตสฺส วิเสสน ของ อปฺตฺตกเสฏฺฐิโน ๆ ภาวาภิสมฺพณฺธ (หรือ สามีสมฺพณฺธ) ใน กาลกิริยฺย อวฺตตกมฺม ใน สุตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปุจฺฉิตฺวา ปเสนทิกอสโล สลฺยาวิเสสน ของ ราชฯ

“อปฺตฺตกํ วิเสสน ของ สาลฺเตยฺยํ สยกตฺตา ใน ปาปฺณาติ ๆ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก กสฺส สมฺปทาน ใน ปาปฺณาติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน ปุจฺฉิตฺวา

“(ตํ กิตฺติ อปฺตฺตกํ กิตฺติ) วิเสสน ของ สาลฺเตยฺยํ สยกตฺตา ใน ปาปฺณาติ ๆ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก รลฺโย สมฺปทาน ใน ปาปฺณาติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน สุตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อภิหฺราเปตฺวา สตฺตฺหิ วิเสสน ของ ทิวเสหิ ๆ ตติยาวิเสสน ใน อภิหฺราเปตฺวา ตสฺส วิเสสน ของ อปฺตฺตกเสฏฺฐิโน ๆ สามีสมฺพณฺธ ใน เภโต ๆ อปาทาน ใน อภิหฺราเปตฺวา ฐนํ อวฺตตกมฺม ใน อภิหฺราเปตฺวา ราชกฺลํ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน อภิหฺราเปตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อุปฺสงฺกมิตฺวา สตฺถุ สามีสมฺพณฺธ ใน สนฺติกํ ๆ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน อุปฺสงฺกมิตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาห

“มหฺราษ อาลปน หนฺท ศัพท์ อุยฺโยชนฺตฺ ฑฺวํ สยกตฺตา ใน อากฺจนฺติ ๆ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก กุโธ วิเสสน ของ จานฺโต ๆ อปาทาน ใน อากฺจนฺติ นฺ ศัพท์ ปุจฺฉนฺตฺ ทิวาทิวสฺส* สมฺปทาน (หรือ กาลสฺตฺตฺมึ) ใน อากฺจนฺติ (หรือสัมพันธ์แยกว่า ทิวา กาลสฺตฺตฺมึ ใน อากฺจนฺติ

---

* ทิวาทิวสฺส (อ.) - แต่ยฺงวัน, ทั้งยฺงวัน ๆ อยู่, เวลากลางวัน, เวลาเที่ยงวัน (บางแห่ง พิมพ์แยกเป็น “ทิวา ทิวสฺส”) มีความเห็นเป็น ๒ นัย คือ เป็นนินาต (กาลสฺตฺตฺมึ) และเป็นนาม ในอรรถกถาหลายแห่งแก้ไว้ว่า ทิวาทิวสฺสาคิ ทิวสฺสทิวา, มชฺฌนฺตฺกสมฺยติ อตุโธ (สารตฺตฺตฺปกาสิณี ๑ หน้าที่ ๒๑๗) ๑ “ทิวาทิวสฺสาคิ ทิวสฺสทิวา ๑ มชฺฌนฺตฺกเถ กาลเถติ อตุโธ (ปรมตฺตฺตฺปิณี หน้า ๒๓๖) ๑ “ทิวา ทิวสฺสาคิ ทิวสฺสทิวา ทิวา มชฺฌนฺตฺกเถ กาลเถติ อตุโธ (ปรมตฺตฺตฺปิณี หน้าที่ ๖๔๓) ๑

ทิวาส สามีสมุพน ใน ทิวา) อิติ ศัพท์ สรุปล ใน วงเน ๆ ลกขณ ใน
วตุเต สตุธรา อนภิตกตุตา ใน วตุเต ๆ ลกขณกิริยา

“ภนฺเต อาลปน เสฏฺฐิ สยกตุตา ใน โหติ ๆ อาขยาตบถ กตุตฺวาจก
อิธ วิเสสน ของ สวตฺถิย ๆ วิสยาธาร ใน เสฏฺฐิ คหปติ วิเสสน ของ
เสฏฺฐิ* กาลกโต วิคตีกตุตา ใน โหติ,

อหิ สยกตุตา ใน อาคจฺฉามิ ๆ อาขยาตบถ กตุตฺวาจก ตํ กัถิ
อปฺปุตตํ กัถิ วิเสสน ของ สวปเตยฺย ๆ อวุตฺตกมฺม ใน อภิหริตฺวา ราชนฺเตปฺริ
สมฺปาปฺปณิกมฺม ใน อภิหริตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาคจฺฉามิ อิติ ศัพท์
อาการ ใน อาห ๆ

สพฺพ วิเสสน ของ วตุถ ๆ วตุตกมฺม ใน เวทิตพฺพ ปรณฺทิตน
อนภิตกตุตา ใน เวทิตพฺพ ๆ กิตบถ กมฺมวาท สุตฺเต อาธาร ใน อาคต--
อาคตฺนยน ตติยาวิเสสน ใน เวทิตพฺพ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ
อาคตฺนยน ๆ

สตุธา สยกตุตา ใน กเถสิ ๆ อาขยาตบถ กตุตฺวาจก “กิริ ศัพท์
อนุสฺสวณฺตุต โส วิเสสน ของ เสฏฺฐิ ๆ สยกตุตา ใน ภุณฺขติ ธารติ และ
ยาติ** กิริยาสามบถ อาขยาตบถ กตุตฺวาจก นานคฺครสโกชน ลกขณ ใน
อุปฺนึเต ชเนหิ อนภิตกตุตา ใน อุปฺนึเต ๆ ลกขณกิริยา สุวณฺณปาฏิยา
กรณ ใน อุปฺนึเต

‘มนุสฺสา สยกตุตา ใน ภุณฺขนฺติ ๆ อาขยาตบถ กตุตฺวาจก เอวรูป
วิเสสน ของ โกชน ๆ อวุตฺตกมฺม ใน ภุณฺขนฺติ นาม ศัพท์ สลฺลวาชิตก
เข้ากับ เอวรูป, ตุมฺเห สยกตุตา ใน กโรธ ๆ อาขยาตบถ กตุตฺวาจก กิ ศัพท์
ปฺจฺจนฺตฺถ มยา สหตฺถตติยา ใน สทฺธิ ๆ ศัพท์ กิริยาสมวาท เข้ากับ กโรธ
อิมสฺมี วิเสสน ของ เกเห ๆ วิสยาธาร ใน กโรธ เกถิ อวุตฺตกมฺม ใน กโรธ
อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตุวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปหริตฺวา

* อาจารย์บางท่าน สัมพันธ์ เสฏฺฐิ เป็น วิเสสน ของ คหปติ ๆ เป็นประธาน

** จะขึ้นประธานที่ละประโยคก็ได้

โกชนะ ลกขณ ใน อุปฺปฐฺกิตฺเต (ชนฺเห อณฺภิหิตกตฺตา*) ใน อุปฺปฐฺกิตฺเตฯ ลกขณกิริยา เลหฺพทฺทณฺทาทิหิ วิเสสน ของ วตฺถุหิฯ กรณ ใน ปหริตฺวาฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ปลาเปตฺวาฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน ภูยฺชติ “อิทฺ วิเสสน ของ โกชนํฯ สยกตฺตา ใน โหติฯ อาขยาตบท กตฺตฺวาจก มนุสฺसानํ สามิ สมฺพนฺธ ใน โกชนํฯ วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ (หรือสํมพันธ์ว่ อิทฺ วิเสสน ของ โกชนํ มนุสฺसानํ สามิสมฺพนฺธ ใน โกชนํฯ ลิงฺกตฺถ) อิติ ศัพท์ สฺรูป ใน วจนนํฯ กรณ ใน ภูยฺชติ กาณฺชาทํ อวฺตตกมฺม ใน ภูยฺชติ พิลงฺกทฺตฺติยํ วิเสสน ของ กาณฺชาทํ,

วตฺถุขยานจฺจตฺเตสฺส ลกขณ ใน อุปฺปฐฺกิตฺเตสฺส ชนฺเห อณฺภิหิตกตฺตา ใน อุปฺปฐฺกิตฺเตสฺสฯ ลกขณกิริยา ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ วตฺถุขยานจฺจตฺเตสฺส มนาเปสฺส วิเสสน ของ วตฺถุขยานจฺจตฺเตสฺส, มนุสฺเส อวฺตตกมฺม ใน ปหฺรณฺโต เลหฺพทฺทณฺทาทิหิ วิเสสน ของ วตฺถุหิฯ กรณ ใน ปหฺรณฺโตฯ อพฺกนฺตร-กิริยา ของ เสฏฺฐิ ปลาเปตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน ชาเรติ สาณานิ อวฺตตกมฺม ใน ชาเรติ, ชฺชชฺรรตฺถเกณ กรณ ใน ยาติ ปณฺณจฺจตฺเตน อิตฺถมฺมฺมฺม ใน เสฏฺฐิ ชาริยมาเนน วิเสสน ของ ปณฺณจฺจตฺเตน อิติ ศัพท์ สฺรูป ใน เอวํ วจน เอวํ วิเสสน ของ วจนํฯ ลกขณ ใน อาโรจฺจิเต รมฺมฺวา อณฺภิหิตกตฺตา ใน อาโรจฺจิเตฯ ลกขณกิริยา ตสฺส วิเสสน ของ อปฺตฺตกเสฏฺฐิโนฯ สามิสมฺพนฺธ ใน ปุพฺพกมฺมํฯ อวฺตตกมฺม ใน กเถสิฯ

* สัมพันธ์เป็นกัตตฺวาจกก็ได้

ประโยค ป.ธ. ๓
 สัมพันธ์ไทย
 สอบ วันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

เถโรปี สการณํ สอุปมํ กตฺวา ตเถว กมฺมภูจฺจํ อาจิกฺขิ ฯ โส ปุณฺปิ
 อาคนฺตุวํ กมฺมภูจฺจํ สสฺส อสมฺปชฺชนภาวํ กเถสิ ฯ เถโร จินฺตฺสิ การโก
 ภิกฺขุ อตฺตนิ วิชฺชมาเน กามณฺทาทโย วิชฺชมานาติ อวิชฺชมาเน อวิชฺชมานาติ
 จ ชานาติ อยฺยจาปี ภิกฺขุ การโก โน อการโก ปฏิปฺนโน โน อปฺปฏิปฺนโน
 อหํ ปเนตฺตสฺส อหฺมาสยํ น ชานามิ พุทฺธเวเนยฺโย เอโส ภวิสฺสตีติ ตํ อาทาย
 สายณฺทสมฺเม สตฺถารํ อุปสงกมิตฺวา อหํ ภนฺเต มม สทฺธิวiharิโก อิมสฺส
 มยา อิมินา การณฺเน อิทํ นาม กมฺมภูจฺจํ ทินฺนุนฺติ สพฺพํ ตํ ปวตฺตี
 อารโจะสิ ฯ

อถ นํ สตฺถา อาสยฺนุสฺสยวณฺณํ นามตํ ปารมิโย ปุเรตฺวา
 ทสฺสทสฺสโลกธาตุํ อุนฺนาเทตฺวา สพฺพณฺตํ ปตฺตานํ พุทฺธานฺเยว โหตีติ
 วตฺวา กตรกฺลา นฺ โข เอส ปพฺพชิตฺติ อวชฺชนฺโต สฺวณฺณการกฺลาติ ฌตฺวา
 อตีเต อตฺตภาเว โอโลเกนฺโต ตสฺส สฺวณฺณการกฺเลเยว ปฏิปาฏิยา นิพฺพตฺตานิ
 ปญฺจ อตฺตภาวสฺตานิ ทิสฺวา อิมินา ททเรน ที่มฺรตํ สฺวณฺณการกมฺมํ กโรนฺเตน
 กณฺณการปฺปฬปทุมปฺปฬาทีนิ กริสฺสามิติ รตฺตสฺวณฺณเมว สมฺปรีวตฺติตํ อิมสฺส
 อสฺสภปฏิภูตกมฺมภูจฺจํ น วญฺญติ มนาปเมวสฺส กมฺมภูจฺจํ สปปายนฺติ จินฺตฺสิ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธไทย

๑. เถโร สยกตฺตา ใน อาจิภิ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก ปี ศัพท์
อเปกฺขตฺถ เข้ากับ เถโร สการณํ กัถิ สอฺปมํ กัถิ วิกตฺกมฺม ใน กตฺวา ๆ
กิริยาวิเสสน ใน อาจิภิ ตํ วิเสสน ของ กมฺมญฺจานํ เอว ศัพท์ อวธารณ
เข้ากับ ตํ กมฺมญฺจานํ อวตฺตกมฺม ใน อาจิภิ ๆ

โส วิเสสน ของ ภิกฺขุ ๆ สยกตฺตา ใน กเถสิ ๆ อาขุยาตบท
กตฺตฺวาจก ปุณ กิริยาวิเสสน ใน กเถสิ ปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ปุณ
อาคณฺตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน กเถสิ กมฺมญฺจานสฺส ภาวาทิสมฺพนฺธ
ใน อสมฺปชฺชน- อสมฺปชฺชนภาวํ อวตฺตกมฺม ใน กเถสิ ๆ

เถโร สยกตฺตา ใน จินฺตฺติ และ อาโรเจสิ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก
“การโก วิเสสน ของ ภิกฺขุ ๆ สยกตฺตา ใน ชานาติ สองบท ๆ อาขุยาตบท
กตฺตฺวาจก อตฺตนิ อาธาร ใน วิชฺขมานะ ๆ กัถิ กามฉนฺทาทโย กัถิ วิเสสน
ของ นีวรณฺธมฺเม (หรือ กิเลเส) ๆ อวตฺตกมฺม ใน ชานาติ วิชฺขมานา สรูป
ใน อิติ ๆ ศัพท์ อาการ ใน ชานาติ อวิชฺขมานะ วิเสสน ของ นีวรณฺธมฺเม
(หรือ กิเลเส) ๆ อวตฺตกมฺม ใน ชานาติ อวิชฺขมานา สรูป ใน อิติ ๆ ศัพท์
อาการ ใน ชานาติ จ สองศัพท์ วากฺยสมฺมจฺยตฺถ* เข้ากับ อตฺตนิ วิชฺขมานะ
กามฉนฺทาทโย วิชฺขมานาติ ชานาติ และ อวิชฺขมานะ อวิชฺขมานาติ ชานาติ,

จ ศัพท์ สมฺปิณฺฑนตฺถ ภิกฺขุ สืบท^๒ สยกตฺตา ใน โหติ สืบท ๆ
อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก อัย วิเสสน ของ ภิกฺขุ อปี ศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ
จ การโก วิกตฺกตฺตา ใน โหติ, อัย วิเสสน ของ ภิกฺขุ โน ศัพท์
ปฏฺิเสธนตฺถ^๓ อการโก วิกตฺกตฺตา ใน โหติ, อัย วิเสสน ของ ภิกฺขุ

* สัมพันธว่า จ สองศัพท์ ปทสมฺมจฺยตฺถ เข้ากับ อตฺตนิ วิชฺขมานะ กามฉนฺทาทโย
วิชฺขมานาติ และ อวิชฺขมานะ อวิชฺขมานาติ ก็ได้

^๒ อาจารย์บางท่าน ขึ้นประธานเพียงตัวเดียว

^๓ โน ศัพท์ ในที่นี้ ทั้ง ๒ ศัพท์ สัมพันธเป็น ปฏฺิเสธ ใน โหติ ก็ได้

ปณัศพัท วิเสสโชตค อหิ สยคตุตา ใน ชานามิ น ศัพท ปฏิสเส
 ใน ชานามิ ๆ อาชยาตบท กตุตุวาก เอตสส วิเสสน ของ ภิกขุโน ๆ
 สามีสมพนท ใน อชฌาสัย ๆ อวตตคम्म ใน ชานามิ,

ต่ วิเสสน ของ ภิกขุ่ๆ อวุตตกมม ใน อาทายๆ ปุพพกาลกิริยา ใน
 อุปสงกมิตวา สายณหสมเย กาลสตุตมี ใน อุปสงกมิตวา สตุถาริ อวุตตกมม
 ใน อุปสงกมิตวาๆ ปุพพกาลกิริยา ใน อาโรเจสิ

“ภิกขุ สยกตฺตา ใน ปพฺพชฺชิตฺโต ๆ กิตฺตบถ กตฺตฺวาจก กตฺตรกฺลา
อปาทาน ใน ปพฺพชฺชิตฺโต นฺ ศัพท์ ปุจฺจนตฺถ โข ศัพท์ วจนาลงฺการ เอโส
วิเสสณ ของ ภิกขุ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อวชฺชนฺโต ๆ อพฺภนฺตรกิริยา ของ
สตุถา

“เอโส วิเสสณ ของ ภิกขุ ๆ สยกตฺตา ใน ปพฺพชฺชิตฺโต ๆ กิตฺตบถ
กตฺตฺวาจก สฺวณฺณการกฺลา อปาทาน ใน ปพฺพชฺชิตฺโต อิติ ศัพท์ อาการ ใน
ลตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน โอโลเกนฺโต อติเต^๔ วิเสสณ ของ อตฺตภาเว ๆ
อวุตฺตกมฺม ใน โอโลเกนฺโต ๆ อพฺภนฺตรกิริยา ของ สตุถา ตสฺส วิเสสณ
ของ ภิกขุโน ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน อตฺตภาวสถานิ สฺวณฺณการกฺเล วิสยาธาร
ใน นิพฺพตฺตานิ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ สฺวณฺณการกฺเล ปฏิปาฏิยา
ตติยาวิเสสณ ใน นิพฺพตฺตานิ ๆ กิติ ปณฺจ กิติ วิเสสณ ของ อตฺตภาวสถานิ ๆ
อวุตฺตกมฺม ใน ทิสฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน จินฺเตสิ

“รตฺตสฺวณฺณ วุตฺตกมฺม ใน สมฺปวิรตฺติตฺตํ ทหเรน อนภินิหิตกตฺตา ใน
สมฺปวิรตฺติตฺตํ ๆ กิตฺตบถ เหตุกมฺมวาทก (หรือ กิตฺตบถ กมฺมวาทก) อิมินา กิติ
กโรนฺเตน กิติ วิเสสณ ของ ทหเรน ที่มฺรตฺตํ อจฺจนตฺสโยค ใน กโรนฺเตน
สฺวณฺณการกมฺม อวุตฺตกมฺม ใน กโรนฺเตน ‘อหํ สยกตฺตา ใน กริสฺสคามิ ๆ
อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก กณฺณการปฺปฬปทุมปฺปฬาทินิ วิเสสณ ของ
ปฺปฬานิ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน กริสฺสคามิ อิติ ศัพท์ สรูป ใน จินฺตเนน ๆ กรณ
ใน สมฺปวิรตฺติตฺตํ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ รตฺตสฺวณฺณ,

อสุภปฏิภูลกมฺมภูจฺจํ สยกตฺตา ใน วฏฺฐติ น ศัพท์ ปฏฺิเสธ ใน
วฏฺฐติ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก อิมสฺส วิเสสณ ของ ทหฺรสฺส ๆ สมฺปทาน
ใน วฏฺฐติ, มนํปี วิเสสณ ของ กมฺมภูจฺจํ ๆ สยกตฺตา ใน โหติ ๆ
อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ มนํปี อสฺส วิเสสณ
ของ ทหฺรสฺส ๆ สมฺปทาน ใน กมฺมภูจฺจํสปฺปายิ^๕ ๆ วิกตฺติกตฺตา ใน โหติ
อิติ ศัพท์ อาการ ใน จินฺเตสิ ๆ

พระปิฎกโกศล มโนโร วัดปากน้ำ
สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย
ตรวจแก้.

^๔ สัมพันธ์เป็น กาลสตุตฺถิ กิติได้

^๕ ทหฺรสฺส สมฺปทาน ใน โหติ กิติได้

ประโยค ป.ธ. ๓
สัมพันธ์ไทย
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๗

โส (โปจิตฺเถโร) นีหตมาโน สามเณรสฺส สนฺติเก อญฺชลี
ปคฺคเหตฺวา อวสฺสโย เม โหหิ สปปุริสาติ อาห ๑ อโห อาจริย กิ
นามตํ กเถถ ตุมฺเห มหุลลกา พหุสฺสตา ตุมฺหากํ สนฺติเก มยา กิณฺจ
การณํ ชานิตพฺพํ ภเวยฺยาติ ๑ มา เอวํ กริ สปปุริส โหหิเยว เม
อวสฺสโยติ ๑ ภนฺเต สเจ โอวาทกฺขมา ภวิสฺสเถ ภวิสฺสามิ โว อวสฺสโยติ ๑
โหมมิ สปปุริส อหํ อคฺคิ ปวิสฺสาติ วุตฺเต อคฺคิปี ปวิสฺสามิ เอวาติ ๑
อถ นํ โส อวิทุเร เอกํ สรํ ทสฺเสตฺวา ภนฺเต ยถา นีวตฺตปารฺตาว อิมํ
สรํ ปวิสฺสาติ อาห ๑ โส หิสฺส มหคฺฆมานํ ทุปฺปญฺญจิวฺรณํ นีวตฺตปารฺต-
ภาวํ ฌตฺวาปี โอวาทกฺขโม นุ โข โนติ วิมฺสนฺโต เอวมาห ๑ เถโรปี
เอกวจเนเนว โอตฺริ ๑ อถ นํ จีวรกณฺณานํ เตมนกาเถ เอถ ภนฺเตติ
วตฺวา เอกวจเนเนว อาคนฺตฺวา จิตํ อาห ภนฺเต เอกสฺมี วมฺมิเก น
ฉิทฺถานิ ตตฺถ เอเกน ฉิทฺเทน โคธา อนฺโต ปวิฏฺฐา ตํ คณฺหิตฺกามา
อิตฺรานิ ปณฺจ ฉิทฺถานิ ฌเกตฺวา จญฺจํ ภินฺทิตฺวา ปวิฏฺฐจฉิทฺเทเนว
คณฺหาติ เอวํ ตุมฺहेปี จทฺวาริเกสฺส อารมฺมณฺเสสฺส เสสานิ ปณฺจ ทฺวารานิ
ปีธาย มโนทฺวารเร กมฺมํ ปญฺจเปถาติ ๑ พหุสฺสตฺสสฺส ภิกฺขุโน เอตฺตเกเนว
ปทีปฺพชฺชนํ วีย อโหสิ ๑

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ร. ๓

สัมพันธไทย

โส กิติ นีหตมาโน กิติ วิเสสน ของ ไปจิตตเถโร ๑ สยกตฺตา ใน
อาห ๑ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก สามเณรสฺส สามีสมฺพนฺธ ใน สนฺติเก ๑
วิสยาธาร ใน ปคฺคเหตฺวา อณฺชลิ อวฺตตกมฺม ใน ปคฺคเหตฺวา ๑ ปุพฺพกาล-
กิริยา ใน อาห “สปรฺปริส อาลปน ตฺวํ สยกตฺตา ใน โหหิ ๑ อาขุยาตบท
กตฺตฺวาจก อวฺสฺสโย วิกตฺติกตฺตา ใน โหหิ เม สามีสมฺพนฺธ ใน อวฺสฺสโย
อิตฺติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๑

โส วิเสสน ของ สามเณโร ๑ สยกตฺตา ใน อาห ๑ อาขุยาตบท
กตฺตฺวาจก “อาจริย อาลปน อโห ศัพท์ อจริยตฺถ ตุมฺเห สยกตฺตา ใน
กเถถ ๑ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก กิ กิติ เอตํ กิติ วิเสสน ของ วจฺนํ นาม ศัพท์
สญฺญาโชตก เข้ากับ กิ วจฺนํ อวฺตตกมฺม ใน กเถถ,

ตุมฺเห สยกตฺตา ใน อตฺถ ๑ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก มหฺลลกา กิติ
พหุสฺสฺสตฺตา กิติ วิกตฺติกตฺตา ใน อตฺถ,

การณํ สยกตฺตา ใน ภเวยฺย ๑ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก ตุมฺหากํ
สามีสมฺพนฺธ ใน สนฺติเก ๑ วิสยาธาร ใน ชานิตพฺพํ มยา อนภฺหิตกตฺตา
ใน ชานิตพฺพํ กิณฺจ วิเสสน ของ การณํ ชานิตพฺพํ วิกตฺติกตฺตา ใน ภเวยฺย
อิตฺติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๑

ไปจิตตเถโร สยกตฺตา ใน อาห ๑ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก “สปรฺปริส
อาลปน ตฺวํ สยกตฺตา ใน กริ มา ศัพท์ ปฏฺิเสธ ใน กริ ๑ อาขุยาตบท
กตฺตฺวาจก เอวํ กิริยาวิเสสน ใน กริ,

ตฺวํ สยกตฺตา ใน โหหิ ๑ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก เอว ศัพท์ อวฺชารณ
เข้ากับ โหหิ เม สามีสมฺพนฺธ ใน อวฺสฺสโย ๑ วิกตฺติกตฺตา ใน โหหิ อิตฺติ ศัพท์
อาการ ใน อาห ๑

สามเณโร สยกคฺตา ใน อาห ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก “ภนฺเต
อาลปน สเจ ศัพท์ ปริกฺกปฺตฺถ ตฺมฺเห สยกคฺตา ใน ภวิสฺสท ๆ อาขุยาตบท
กตฺตฺวาจก โอวาทกฺขมา วิกตฺติกคฺตา ใน ภวิสฺสท,

อหํ สยกคฺตา ใน ภวิสฺสทมิ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก โว
สํมิสมฺพนฺธ ใน อวสฺสโย ๆ วิกตฺติกคฺตา ใน ภวิสฺสทมิ อิติ ศัพท์ อาการ
ใน อาห ๆ

โปจิลฺลเตโร สยกคฺตา ใน อาห ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก “สปปฺริส
อาลปน อหํ สยกคฺตา ใน โหมิ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก (โอวาทกฺขโม
วิกตฺติกคฺตา ใน โหมิ),

อหํ สยกคฺตา ใน ปวิสฺสทมิ ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก วจเน ลกฺขณ
ใน วุตฺเต ตยา อนภิตฺตคฺตา ใน วุตฺเต ๆ ลกฺขณกิริยา ตฺวํ สยกคฺตา ใน
ปวิส ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก อคฺคิ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน ปวิส อิติ ศัพท์
สรูป ใน วจเน อคฺคิ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน ปวิสฺสทมิ ปี ศัพท์ อเปกฺขตถ
เข้ากับ อคฺคิ เอว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ ปวิสฺสทมิ อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

อถ กาลสคฺตฺมิ ใน อาห สามเณโร สยกคฺตา ใน อาห ๆ อาขุยาตบท
กตฺตฺวาจก นํ วิเสสน ของ โปจิลฺลเตโร ๆ อถิตกมฺม ใน อาห โส วิเสสน
ของ สามเณโร อวิทุเร ภินฺนาธาร ใน สรฺ เอกํ วิเสสน ของ สรฺ ๆ อวุตฺตกมฺม
ใน ทสฺเสตฺวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาห “ภนฺเต อาลปน ตฺมฺเห สยกคฺตา
ใน ปวิสท ๆ อาขุยาตบท กตฺตฺวาจก ยถา^{*} กิริยาวิเสสน ใน นีวตฺถปารฺตฺตา ๆ
วิเสสน ของ ตฺมฺเห ว ศัพท์ อวธารณ เข้ากับ นีวตฺถปารฺตฺตา อิมํ วิเสสน
ของ สรฺ ๆ สมฺปาปฺณิกมฺม ใน ปวิสท อิติ ศัพท์ อาการ ใน อาห ๆ

^{*} ตามปกติ ศัพท์เช่นนี้ในคัมภีร์ทั้งหลาย นิยมศัพท์ติดกันเสมอ เช่น “ยถานีวตฺถปารฺตฺตฺสฺสว สรณานิ
ทาทพฺพานิ อุปฺชมา ทาทพฺพา” (สมันตปาสาทิกา ภาค ๓ หน้าที่ ๘๕) ๆ หรือ “โส ปฺนทิวเส
ยถานีวตฺถปารฺตฺโตว คหิตฺนินฺหาเรเนว ปตฺติ คเหตฺวา กิซฺฆณฺฎา นิภฺขมฺม ปรีพฺพาชการามํ อคฺมาสิ”
(มนโรดปฺรณี ภาค ๒ หน้าที่ ๒๘๗) ๆ ในที่นี้ จึงควรเป็น “ยถานีวตฺถปารฺตฺตา” สัมพันธ์ว่า
“ยถานีวตฺถปารฺตฺตา วิเสสน ของ ตฺมฺเห” ๆ

(หรือสัมพันธ์ว่า “ตุมเห สยกตฺตา ใน อตฺถ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก
ยถา ศัพท์ ปการตฺถ นีวตฺถปารุตฺตา วิกตฺถกตฺตา ใน อตฺถ ว ศัพท์ อวธารณ
เข้ากับ นีวตฺถปารุตฺตา, ตุมเห สยกตฺตา ใน ปวิสถ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก
ตถาศัพท์ ปการตฺถ อิมํ วิเสสน ของ สร ๆ สมฺปาปฺณิกมม ใน ปวิสถ)

หิ ศัพท์ ทพฺพหิกรณโชตก โส วิเสสน ของ สามณโร ๆ สยกตฺตา
ใน อาห ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก อสฺส วิเสสน ของ โปจิลตฺถเอรฺสฺส ๆ
จฺญจฺจือนภิตกตฺตา ใน นีวตฺถปารุตฺตา— มหคฺฆมานํ วิเสสน ของ
ทพฺพจฺญจฺจือนภิตกตฺตา ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน นีวตฺถปารุตฺตภาว ๆ อวตฺถกมม ใน
ยถา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน วิมฺสนฺโต ปีศัพท์ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ยถา

“เอโร ๆ สยกตฺตา ใน โหติ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก โอวาทกฺขโม
วิกตฺถกตฺตา ใน โหติ นุ ศัพท์ ปุจฺจนตฺถ โข ศัพท์ วจนาลงฺการ, อุทาหุ ศัพท์
ปุจฺจนตฺถ เอโร สยกตฺตา ใน โหติ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก โน ศัพท์
ปฏฺธิเสธฺนตฺถ^๒ โอวาทกฺขโม วิกตฺถกตฺตา ใน โหติ อิติ ศัพท์ อาการ ใน
วิมฺสนฺโต ๆ อพฺพนฺตรกิริยา ของ โปจิลตฺถเอโร เอวํ กิริยาวิเสสน ใน อาห ๆ

เอโร สยกตฺตา ใน โอตฺริ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก ปี ศัพท์
อเปกฺขตฺถ เข้ากับ เอโร เอกวจนน กรณ ใน โอตฺริ เอว ศัพท์ อวธารณ
เข้ากับ เอกวจนน ๆ

อถ กาลสฺสคฺคมี ใน อาห สามณโร สยกตฺตา ใน อาห ๆ อาขยาตบถ
กตฺตฺวาจาก นํ วิเสสน ของ เถร ๆ อถิตกมม ใน วตฺวา จีวรกณฺณานํ
สามิสมฺพนฺธ ใน เตมนกาเล ๆ กาลสฺสคฺคมี ใน วตฺวา “ภนฺเต อาลปน ตุมเห
สยกตฺตา ใน เอธ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก อิติ ศัพท์ อาการ ใน วตฺวา ๆ
ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาห เอกวจนน กรณ ใน อาคนฺตฺวา เอว ศัพท์ อวธารณ
เข้ากับ เอกวจนน อาคนฺตฺวา ปุพฺพกาลกิริยา ใน จิตฺ ๆ วิเสสน ของ เถร ๆ
อถิตกมม ใน อาห

^๒ สัมพันธ์เป็น “ปฏฺธิเสธ ใน โหติ” ก็ได้

“ภนฺเต อาลปน นิตฺตานิ สยกตฺตา ใน อตฺถิ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก
เอกสฺมี วิเสสน ของ วมฺมิเก ๆ อาธาร ใน อตฺถิ น วิเสสน ของ นิตฺตานิ,

โคธรา สยกตฺตา ใน ปวิฏฺฐา ๆ กิตบถ กตฺตฺวาจาก ตตฺถ วิเสสน ของ
นิตฺตเตสฺส ๆ นิตฺตารณ ใน เอเกน นิตฺตเทน ๆ นิตฺตารณีย เอเกน วิเสสน ของ
นิตฺตเทน ๆ ตตฺติยาวิเสสน ใน ปวิฏฺฐา อนฺโต อาธาร ใน ปวิฏฺฐา,

ปฺกฺคโล สยกตฺตา ใน คณฺหาติ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก ตํ วิเสสน
ของ โคธฺ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน คณฺหิตฺต- คณฺหิตฺตกาโม วิเสสน ของ ปฺกฺคโล
อิตฺตานิ กัถิ ปณฺจ กัถิ วิเสสน ของ นิตฺตานิ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน ถเกตฺวา ๆ
ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน กิณฺหิตฺวา นฏฺฐํ วิเสสน ของ นิตฺตํ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน
กิณฺหิตฺวา ๆ ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน คณฺหาติ ปวิฏฺฐจฺจนิตฺตเทน ตตฺติยาวิเสสน ใน
คณฺหาติ เอว สํพัทฺถ อวธารณ เข้ากับ ปวิฏฺฐจฺจนิตฺตเทน,

ตฺตฺมเห สยกตฺตา ใน ปฏฺฐเปถ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก เอวํ กิริยา-
วิเสสน ใน ปิธาย ปิ สํพัทฺถ อเปกฺขตฺถ เข้ากับ ตฺตฺมเห จทฺวาริเกสฺส วิเสสน
ของ อารมฺมณฺเนสฺส ๆ กิณฺนาธาร ใน ทฺวารานิ เสสานิ กัถิ ปณฺจ กัถิ วิเสสน
ของ ทฺวารานิ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน ปิธาย ๆ ปฺพุพฺพกาลกิริยา ใน ปฏฺฐเปถ
มโนทฺวาริ กิณฺนาธาร ใน กมฺมํ ๆ อวุตฺตกมฺม ใน ปฏฺฐเปถ อิติ สํพัทฺถ อาการ
ใน อาห ฯ

ฉาณํ^๓ (หรือ โอภาโส) สยกตฺตา ใน อโหสิ ๆ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจาก
พหุสฺสุตฺตสฺส วิเสสน ของ ภิกฺขุโน ๆ สมฺปทาน ใน อโหสิ เอตฺตเกน วิเสสน
ของ วจเนน ๆ กรณ ใน อโหสิ เอว สํพัทฺถ อวธารณ เข้ากับ เอตฺตเกน
ปทีปฺชฺชนํ อุปมาลึงคตฺถ (หรือ อุปมาวิกตฺกตฺตา ใน อโหสิ) วิย สํพัทฺถ
อุปมาโชตก เข้ากับ ปทีปฺชฺชนํ ฯ

พระปิฎกโกศล มโนกริ วัดปากน้ำ
สนามหลวงแผนกบาลี

สัมพันธ์
ตรวจแก้.

^๓ จะโยคประธานเป็น ปชฺโชโต, อาโลโก ฯลฯ ก็ได้

ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธ์ไทย

สอบ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

สดดา สาริปุตุโต กิลมคติ กิลจาปี หิ เอส

เย จ สงฆาตรมมา เส   เย จ เสชา ปุณฺณ อธิ

เตสํ เม นิปโก อิริยํ   ปุณฺณโจ ปพฺพุทฺติ มาริสาคิ

อิมํ พุทฺธวิสเย ปุณฺณจฺพลํ สุตฺวา สดดา มํ เสชาเสชานํ อากมนปฺปฏิปทํ ปุจฺจตฺติ ปณฺเห นิกฺกจฺโฆ
ชนฺธาสึ ปน กตเรน นุ โห มุเชน อิมํ ปฏิปทํ กเถนฺโต อหํ สดฺดู อชฺฌาสยํ คณฺหิตุํ สกฺขิสฺสํมิตฺติ
มม อชฺฌาสยํ กงฺขติ โส มยา นเย อทินฺเน กเถตุํ น สกฺขิสฺสํมิตฺติ นยฺมสฺส ทสฺสํมิตฺติ นยํ ทสฺสเนนฺโต
ภูตฺมิตํ สาริปุตุตฺต สมนุสฺสํมิตฺติ อาห ๑ เอวํ กิรฺสส อโหสิ สาริปุตุโต มม อชฺฌาสยํ คเหตุวา กเถนฺโต
ชนฺธวเสน กเถสฺสํมิตฺติ ๑ เถรสฺส สห นยทาเนน โส ปณฺโห นยสฺเตน นยสฺสเสน อุปฺปจฺจาสึ ๑ โส
สดฺดารา ทินฺนเนเย จตฺวา ตํ ปณฺหํ กเถสิ ๑ จเปตฺวา กิรฺ สมนุสฺสมพุทฺธํ อณฺโณ สาริปุตุตฺตฺเถรสฺส ปณฺหํ
ปาปฺปณฺณิํ สมฺมุโธ นาม นตฺติ ๑ เตเนว กิรฺ เถโร สดฺดู ปุโร จตฺวา สีนฺนาทํ นทฺติ อหํ ภนฺเต
สกลกปฺปปี เทเว วสฺสเนเต เอตฺตคฺคานิ พินฺทุนิ มหาสมุทฺเท ปตฺติคานิ เอตฺตคฺคานิ ภูมียํ เอตฺตคฺคานิ
ปพฺพุตฺเตติ คเหตุวา ลกฺขํ อโรเปตุํ สมฺมุโธติ ๑

ประโยค บ.ศ. ๓

สัมพันธ์ไทย

สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๔

สตดา ยปวิสิฐวา ว ยานนุทตแดร์ โอโลเกสิ ๕ เดโร โอโลกิตสยญาเขว วตุถาน์
อนกณณณการ์ ณตวา สัทร วาขกณร ทุสธานี น ภควา เจลปฏิก์ อกุกมิสสติ ปจฺฉิมิ ชนค์
คตาคโต โอโลเกสิติ ทุสธานี สัทรปเอสิ ๕ โส (โพธิราชกุมาร) ทุสธานี สัทริตวา สตดา์ อนโด
ปเวสสุวา อากุจชรณน สนตปเปตวา เอกณนค์ นิสินโน วนทิตวา อาท อห์ ภนฺเต คุมหาก์
อุปฺปฐาโก ดิกขคตฺ สรณํ คโต กุจฺฉิตโต จ กิรณฺที เอกวารํ สรณํ คโต ทุคฺคิมุปี ตรุณ-
พารกณนคฺ คคฺคิมุปี วิชยญฺการ์ ปตฺตกกาถะ คสส เม กสมฺมา เจลปฏิก์ น อกุกมิตฺตาคิ ๕ กิ
ปเน สุวํ กุมาร จินฺนคตวา เจลปฏิก์ อคฺคตฺวิติ ๕ สเจ ปุตฺตํ วา อีคฺรํ วา ลจฺฉามิ สตดา เม
เจลปฏิก์ อกุกมิสสติติ อีฬ จินฺนคตวา ภนฺเตติ ๕ เณนทํ กุมาร น อกุกมินฺติ ๕ กิ ปนทํ
ภนฺเต ปุตฺตํ วา อีคฺรํ วา เนว ลจฺฉามิติ ๕ อาม กุมาราคิ ๕ กิการณฺา ภนฺเตติ ๕ ปุริมคฺคภาเว
ชาธว สทฺธิ ปนทํ อานนฺนคตาคิ ๕ กิสมิ กกาถะ ภนฺเตติ ๕ อตฺตส สตดา อคฺคิํ อาหริตวา ทสฺเสสิ ๕

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.